

AL-Mustafa International University

جامعة المصطفى العالمية نائندگی گلستان

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد رشته می اصول و فقه اسلامی

عنوان:

بررسی حقوق کودکان ناشی از تلقیح مصنوعی از دیدگاه مذاهب خمس

استاد راهنما:

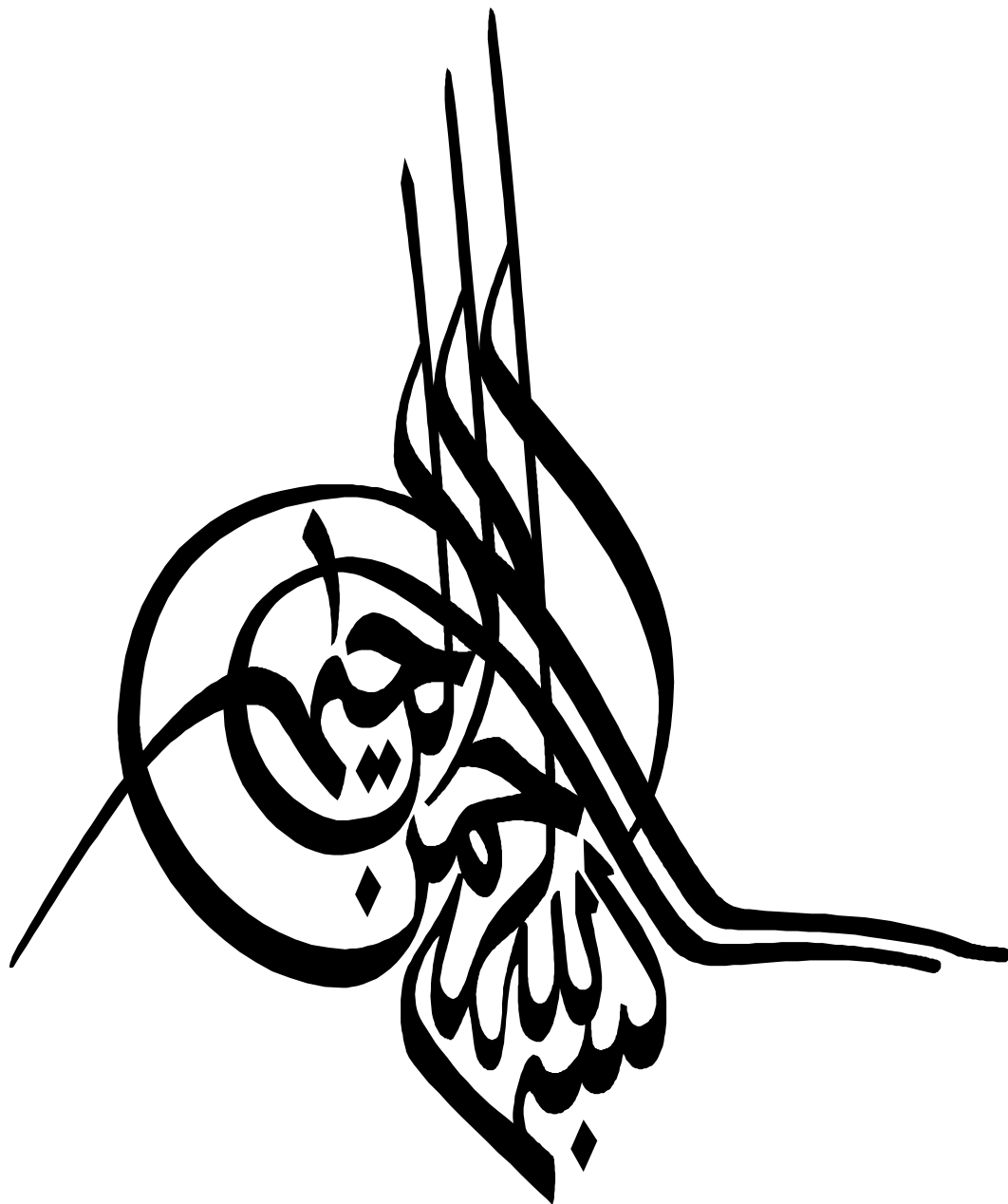
دکتر ایچاد "حسین"

پژوهشگر:

محمد صالح "قرن"

کد تحصیلی: ۱۱۸۲۱۶۰

سال تحصیلی: ۱۴۰۰

مسئولیت نقل مطالب:

کلیه مطالبی که در این پایان نامه بازتاب یافته است، نگارنده مسئول آن بوده و جامعه المصطفی در قبال آن مسئولیتی ندارد.

استفاده از پایان نامه با ذکر منبع، اشکال نداشته، چاپ و نشر آن در داخل ایران، بدون اجازه جامعه المصطفی (ص) العالمیه ممنوع است و نقض قانون حمایت از حقوق مؤلفان محسوب - گردیده و شخص متخلف مورد بازپرس قرار می گیرد.

تقدیم

این پایان نامه را به پیشگاه الگوی بشریت محمد مصطفی، اهل بیت مطهر و اصحاب جانثار او

تقدیم می نمایم همچنین به همسر مهربان و فرزندم عزیزم تقدیم می نمایم.

تشکر و قدر دانی

حضرت حق را سپاس که از اینکه در سایه الطاف وی، توفیقی علم آموزی را برایم عطا فرمود، شعله علم و معرفت برتاریکخانه ذهنم طلوع نمود، پیشانی سپاس و قدردانی را به درگاهش می‌سایم.

همچنان از مجتمع فاخر علمی «جامعه المصطفی العالمیه» و ریاست محترم آن، بالاخص ریاست اسبق محترم «نماینده گیلستان» حضرت حجت الاسلام و المسلمین حاج آقای «علی تقوی» و ریاست فعلی آن حضرت حجت الاسلام و المسلمین حاج آقای «سید کمال حسینی» و معاونین محترم ایشان به ویژه معاونت پژوهش حجت الاسلام و المسلمین حاج آقای «مظفر قنبری»، مدیران مدارس علوم اسلامی و انسانی، اساتید و مدیر گروه علمی اصول و فقه اسلامی، که زمینه‌های علم آموزی، تحقیق و پژوهش را مساعد ساختند، از محضر ارزشمند همه‌ی ایشان، با کمال اخلاص و ارادت تقدیر و تشکر می‌کنم.

بویژه از استاد گرامی‌ام جناب دکتر ایجاد حسین که زحمت راهنمایی این پایان‌نامه را تقبل نموده و با راهنمایی‌های دلسوزانه و کارشناسانه خویش بنده را یاری نمودند، نهایت تشکر و سپاس‌گزاری دارم و از ذات احدیت اقبال شان را بلند و سعادت شان را جاوید خواهانم.

همچنان از خانواده فهیم و مهربان خویش که با کمال دلگرمی‌ها و صبوری زمینه و بستر علم اندوزی، معرفت و دانش را مساعد نمودند، به ویژه از پدر، مادر و همسر سپاس و امتنان فراوان دارم، امیدوارم که آفتاب سعادت زندگی‌شان هیچگاه غروب نکند.

چکیده

پیشرفت‌های علمی پزشکی مدرن سبب شده است که به وسیله‌ی تلقیح مصنوعی از راه معمولی و غیر معمولی زوجین فرزندان شوند، این روش مشکلات زوج‌های نابارور را مرتفع نموده است و در توالد و تناسل که یکی از اهداف مهم از دواج شمرده شده است، کمک شایسته نماید و در نهایت به خانواده‌های خسته از عدم وجود فرزند، شادمانی و سرور عطا کرده است. در حالی که در فقه و حقوق اسلامی فرزند زمانی مشروع قلمداد می‌شود که بین دو نفر روابط شرعی و قانونی از طریق مقاربت آغوش به آغوش برقرار شده باشد. بنابر این، این پژوهش به این پرسش پاسخ داده است که «حقوق کودک ناشی از تلقیح مصنوعی از دیدگاه مذاهب خمسه چگونه است؟»

در فقه قدیم تنها روش متعارف مورد قبول است، اما از روش‌های نوین باروری که از جمله مسائل مستحدثه و نو ظهور فقه اسلامی است، مسکوت مانده است، لذا مستلزم کنکاش و بررسی است.

این پژوهش حکم جواز و عدم جواز و آثار آن را با روش کتابخانه‌ای، توصیفی-تحلیلی و با تکیه بر منابع فقهی و در برخی موارد منابع حقوقی مورد بررسی و ارزیابی قرار داده است. یافته‌ها و دست‌آورد‌های این پژوهش حاکی از آن است که غالب فقهای اهل-سنت و امامیه استفاده از روش‌های نوین باروری بین زوجین را جائز می‌دانند، ولی اگر یکی از زوجین و یا هر دوی آن‌ها از نطفه شخص ثالث استفاده کند، یا به تعبیر دیگر تلقیح ناهمگون باشد، اکثر فقهای اسلامی آن را حرام دانسته‌اند، اما عده‌ی بسیار محدودی آن را جائز شمرده‌اند. از نظر قانونی کودک ناشی از تولد همگون (بین زن و شوهر قانونی) در زمان انعقاد زوجیت از تمام حقوق مالی و غیر مالی فرزندی برخوردار است، در حالی که کودک ناشی از تلقیح ناهمگون از این حقوق برخوردار نیست.

کلید واژه‌ها: کودک، تلقیح، مصنوعی، حقوق، ارث، حضانت، مذاهب اسلامی.

فهرست مطالب

فصل اول

کلیات و مفاهیم

۲	۱-۱. کلیات
۲	۱-۱-۱. تبیین مسأله
۳	۱-۱-۲. سؤال های تحقیق
۳	۱-۱-۳. فرضیه های تحقیق
۴	۱-۱-۴. روش تحقیق
۵	۱-۱-۵. قلمرو تحقیق
۵	۱-۱-۶. اهمیت و ضرورت تحقیق
۵	۱-۱-۶-۱. ضرورت علمی
۵	۱-۱-۶-۲. ضرورت کاربردی
۵	۱-۱-۷. پیشینه تحقیق
۶	۱-۱-۸. اهداف تحقیق
۶	۱-۱-۸-۱. هدف کلی
۶	۱-۱-۸-۲. اهداف جزئی
۶	۱-۱-۹. روش جمع آوری تحقیق
۶	۱-۱-۱۰. جنبه نوآوری تحقیق
۶	۱-۱-۱۱. سازمان دهی تحقیق
۷	۲-۱. مفاهیم
۷	۲-۱-۱. تلقیح مصنوعی
۷	۲-۱-۱-۱. در لغت
۸	۲-۱-۲. در اصطلاح
۸	۲-۲-۱. تعریف نسب
۸	۲-۲-۱-۱. نسب در لغت
۹	۲-۲-۳. میراث

- ۹-۲-۳-۱. معنای لغوی..... ۹
- ۱۱-۲-۳-۲. معنی اصطلاحی..... ۱۱
- ۱۳-۲-۴. نفقه..... ۱۳
- ۱۳-۲-۴-۱. نفقه در لغت..... ۱۳
- ۱۴-۲-۴-۲. نفقه در اصطلاح..... ۱۴
- ۱۴- الف- تعریف حنفیه..... ۱۴
- ۱۵- ب- تعریف مالکیه..... ۱۵
- ۱۶- ج- تعریف شافعیه..... ۱۶
- ۱۶- د- تعریف حنابله..... ۱۶
- ۱۶- ه- تعریف امامیه..... ۱۶
- ۱۷-۲-۵. حضانت..... ۱۷
- ۱۷-۲-۵-۱. مفهوم لغوی..... ۱۷
- ۱۷-۲-۵-۲. مفهوم اصطلاحی..... ۱۷
- ۲۰-۲-۶. حقوق مالی..... ۲۰
- ۲۰- الف- حقوق عینی..... ۲۰
- ۲۰- ب- حقوق دینی..... ۲۰
- ۲۱-۲-۷. حقوق غیر مالی..... ۲۱
- ۲۱-۲-۸. انواع تلقیح مصنوعی..... ۲۱
- ۲۱-۲-۸-۱. لقاح همگون یا تلقیح بین همسران..... ۲۱
- ۲۳-۲-۸-۲. تلقیح ناهمگون یا تلقیح بین دو بیگانه..... ۲۳

فصل دوم

مبانی طرفداران ممنوعیت و جواز کودک ناشی از تلقیح مصنوعی و احکام آن

- ۲۵- مقدمه..... ۲۵
- ۲۵-۱-۲. مبانی طرفداران ممنوعیت تلقیح مصنوعی..... ۲۵
- ۲۵-۲-۱-۱. حفظ نظم..... ۲۵
- ۲۶-۲-۱-۲. دفع مفسده..... ۲۶

- ۲-۱-۳. خلاف طبعیت انسانی ۲۶
- ۲-۱-۴. احتیاط در فروج ۲۷
- ۲-۱-۵. حرمت مداوای بیمار به وسیله‌ی حرام یا نجس ۲۸
- ۲-۲. احکام شرعی تلقیح مصنوعی از دیدگاه مخالفین ۲۸
- ۲-۲-۱. حرمت تلقیح اسپرم زوج در زمان حیات زوجین ۲۹
- ۲-۲-۱-۱. قرآن کریم: ۲۹
- ۲-۲-۱-۲. سنت نبوی ۳۱
- ۲-۲-۱-۳. دلایل عقلی ۳۲
- الف- حرمت استمناء ۳۲
- ب- حرمت کشف عورت ۳۳
- ج- قاعده‌ی اولویت دفع مفسد بر جلب منافع ۳۳
- ۲-۲-۲. حرمت تلقیح اسپرم زوج بعد از وفات به رحم همسر ۳۳
- ۲-۲-۳. حرمت تلقیح اسپرم زوج بعد از طلاق به رحم همسر ۳۶
- ۲-۲-۴. حرمت تلقیح مصنوعی با اسپرم بیگانه ۳۶
- ۲-۲-۴-۱. دلیل قرآنی ۳۸
- ۲-۲-۴-۲. سنت نبوی ۳۹
- ۲-۲-۴-۳. دلیل عقلی ۳۹
- ۲-۳. مبانی طرفداران جواز تلقیح مصنوعی ۴۰
- ۲-۳-۱. استحکام بنیان خانواده ۴۰
- ۲-۳-۲. نیاز عاطفی انسان به اولاد ۴۱
- ۲-۳-۳. مقصد حفظ نسل ۴۲
- ۲-۳-۴. مشروعیت درمان ۴۲
- ۲-۳-۵. ضرورت حضور پزشک ۴۳
- ۲-۴. احکام شرعی انواع تلقیح مصنوعی از دیدگاه موافقین ۴۴
- ۲-۴-۱. جواز تلقیح اسپرم زوج در زمان حیات زوجین ۴۴
- ۲-۴-۱-۱. پاسخ به مخالفان ۴۵

- الف- رد استدلال به دلایل قرآنی و روایی ۴۵
- ب- رد استدلال به باب سد ذرائع ۴۷
- ج- رد سایر استدلالات ۴۷
- ۲-۴-۱-۲. مؤیدات جواز تلقیح مصنوعی ۴۸
- الف- دلیل قرآنی ۴۸
- ب- دلیل عقلی ۴۹
- ج- مصلحت مرسله ۴۹
- د- اصل برائت ۵۰
- ۲-۴-۲. جواز تلقیح اسپرم زوج بعد از وفات به رحم همسر ۵۰
- ۲-۴-۳. جواز تلقیح اسپرم زوج بعد از طلاق به رحم همسر ۵۲
- ۲-۴-۴. جواز تلقیح مصنوعی با اسپرم بیگانه ۵۳

فصل سوم

حقوق مالی کودک ناشی از تلقیح مصنوعی

- مقدمه ۵۵
- ۳-۱. ارث کودک ناشی از تلقیح مصنوعی ۵۵
- ۳-۱-۱. ارث کودک ناشی از تلقیح مصنوعی همگون ۵۵
- ۳-۱-۱-۱. ارث کودک ناشی از تلقیح مصنوعی اسپرم و تخمک زوجین در حالت حیات شوهر ۵۶
- الف- منشأ انتساب کودک به پدر ۵۶
- ب- منشأ انتساب کودک به مادر ۵۹
- اول- معیار زاییدن ۶۰
- دوم- معیار تخمک ۶۱
- سوم- رحم و تخمک ۶۳
- ۳-۱-۱-۲. وضعیت ارث جنین لقاح یافته بعد از وفات صاحب اسپرم (پدر) ۶۵
- ۳-۱-۲. ارث لقاح ناهمگون ۶۶
- ۳-۱-۲-۱. ارث نامعلوم بودن اهداء کنندگان گامت ۶۶

- ۳-۲-۱-۲. ارث تلقیح مصنوعی با اسپرم بیگانه ۶۷
- ۳-۲. نفقه ۶۷
- ۳-۲-۱. اسباب وجوب نفقه ۶۷
- ۳-۲-۱-۱. اسباب وجوب نفقه از دیدگاه حنفیه ۶۸
- الف- سبب وجوب نفقه‌ی اصول و فروع ۶۸
- ب- سبب وجوب نفقه‌ی حواشی ۶۸
- ج- سبب وجوب نفقه‌ی زوجه ۷۰
- ۳-۲-۱-۲. اسباب وجوب نفقه از دیدگاه مالکیه و شافعیه ۷۰
- الف- اسباب وجوب نفقه‌ی اقارب ۷۰
- ب- سبب وجوب نفقه‌ی زوجه ۷۱
- ۳-۲-۱-۳. اسباب وجوب نفقه از دیدگاه حنابله ۷۲
- الف- سبب وجوب نفقه‌ی اصول و فروع ۷۲
- ب- سبب وجوب نفقه‌ی حواشی ۷۲
- ج- سبب وجوب نفقه‌ی زوجه ۷۲
- ۳-۲-۱-۴. اسباب وجوب نفقه از دیدگاه امامیه ۷۳
- الف- سبب وجوب نفقه‌ی اقارب ۷۳
- ب- سبب وجوب نفقه‌ی زوجه ۷۳
- ۳-۲-۲. شرایط وجوب نفقه ۷۴
- ۳-۲-۱-۲. شرایط نفقه‌ی اقارب ۷۴
- الف- شرایط نفقه‌ی اقارب از دیدگاه حنفیه ۷۴
- ب- شرایط نفقه‌ی اقارب از دیدگاه مالکیه ۷۵
- ج- شرایط نفقه‌ی اقارب از دیدگاه شافعیه ۷۶
- د- شرایط نفقه‌ی اقارب از دیدگاه حنابله ۷۷
- ه- شرایط نفقه‌ی اقارب از دیدگاه امامیه ۷۸
- ۳-۲-۲-۲. شرایط نفقه‌ی زوجه از دیدگاه مذاهب پنجگانه ۷۹
- ۳-۲-۳. نفقه کودک ناشی از تلقیح مصنوعی ۸۱

۳-۲-۳-۱. نفقه‌ی کودک ناشی از تلقیح مصنوعی با اسپرم و تخمک زوجین ۸۲

۳-۲-۳-۲. نفقه‌ی کودک ناشی از تلقیح اسپرم بیگانه ۸۳

فصل چهارم

حقوق غیر مالی کودک ناشی از تلقیح مصنوعی

مقدمه ۸۶

۴-۱. نسب ۸۶

۴-۱-۱. انتساب فرزند ناشی از تلقیح مصنوعی به صاحب اسپرم ۸۶

۴-۱-۱-۱. دیدگاه متشددین ۸۶

۴-۱-۱-۲. دیدگاه متساهلین ۸۷

۴-۱-۱-۳. دیدگاه میانه ۸۷

۴-۱-۲. انتساب فرزند ناشی از تلقیح مصنوعی به مادر ۸۸

۴-۱-۲-۱. صاحب تخمک ۸۹

۴-۱-۲-۲. ولادت ۹۰

۴-۱-۲-۳. رحم و تخمک ۹۱

۴-۲. حضانت کودک ناشی از تلقیح مصنوعی ۹۳

۴-۲-۱. ماهیت حضانت ۹۳

۴-۲-۲. حکم حضانت ۹۵

۴-۲-۳. حق بودن حضانت ۹۶

۴-۲-۴. ترتیب صاحبان حقوق در حضانت ۹۸

۴-۲-۵. شروط حضانت ۱۰۰

۴-۲-۶. اجرت حضانت ۱۰۰

۴-۲-۷. مدت حضانت ۱۰۲

۴-۲-۸. حضانت کودک ناشی از تلقیح مصنوعی ۱۰۴

فصل پنجم

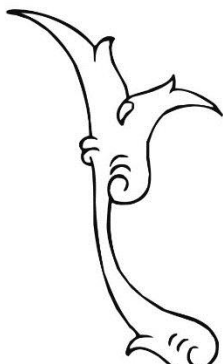
اشتراکات و افتراقات مذاهب خمسه در مورد حقوق کودک ناشی از تلقیح مصنوعی

- مقدمه..... ۱۰۷
- ۱-۵. دیدگاه‌ها در مورد جواز یا عدم جواز مطلق تلقیح مصنوعی..... ۱۰۷
- ۱-۱-۵. نظریه جواز مطلق تلقیح مصنوعی در همهی انواع و اقسام آن..... ۱۰۷
- ۲-۱-۵. نظریه ممنوعیت مطلق تلقیح مصنوعی در همه انواع و اقسام آن حتی در صورت ضرورت..... ۱۰۷
- ۳-۱-۵. نظریه جواز مطلق تلقیح مصنوعی بین زوجین و جواز مشروط بین بیگانگان..... ۱۰۸
- ۴-۱-۵. نظریه جواز مطلق تلقیح مصنوعی بین زوجین و منع مطلق آن بین بیگانگان..... ۱۰۹
- ۵-۱-۵. نظریه حرمت مطلق همهی اقسام تلقیح مصنوعی به جز میان زوجین در حال حیات هنگام ضرورت..... ۱۰۹
- ۲-۵. اشتراکات..... ۱۰۹
- ۱-۲-۵. صورت‌های تلقیح مصنوعی..... ۱۰۹
- ۲-۲-۵. ارث کودک ناشی از تلقیح مصنوعی اسپرم و تخمک زوجین در حالت حیات شوهر..... ۱۱۰
- ۳-۲-۵. ارث جنین لقاح یافته بعد از وفات صاحب اسپرم..... ۱۱۰
- ۴-۲-۵. ارث کودک ناشی از تلقیح مصنوعی اسپرم بیگانه..... ۱۱۰
- ۵-۲-۵. نفقه‌ی کودک ناشی از تلقیح مصنوعی با اسپرم و تخمک زوجین..... ۱۱۰
- ۶-۲-۵. انتساب فرزند ناشی از تلقیح مصنوعی به صاحب اسپرم..... ۱۱۱
- ۷-۲-۵. انتساب فرزند ناشی از تلقیح مصنوعی به مادر..... ۱۱۱
- ۸-۲-۵. حضانت کودک ناشی از تلقیح مصنوعی..... ۱۱۲
- ۳-۵. افتراقات..... ۱۱۲
- ۱-۳-۵. تلقیح مصنوعی اسپرم زوج بعد از وفات به رحم همسر..... ۱۱۲
- ۲-۳-۵. تلقیح مصنوعی اسپرم زوج بعد از طلاق به رحم همسر..... ۱۱۳
- ۳-۳-۵. تلقیح مصنوعی با اسپرم یا تخمک بیگانه..... ۱۱۳
- ۴-۳-۵. نفقه‌ی کودک ناشی از تلقیح اسپرم بیگانه..... ۱۱۳

۱۱۴ خاتمه
۱۱۴ الف- نتیجه گیری
۱۱۷ ب- پیشنهادات
۱۱۸ فهرست منابع و مآخذ
۱۱۸ الف- منابع عربی
۱۲۸ ب- منابع فارسی

فصل اول

کلیات و مفاهیم

۱-۱. کلیات

در این مبحث به یک سلسله مباحث مقدماتی که استخوان‌بندی پایان‌نامه را تشکیل می‌دهد، مانند بیان مسئله، سؤالات اصلی و فرعی تحقیق، پیشینه تحقیق، ضرورت و اهداف تحقیق، روش تحقیق پرداخته می‌شود.

۱-۱-۱. تبیین مسأله

فرزندار شدن، یکی از آمال و خواسته‌های طبیعی بشر است، در قرن‌های پیشین انسان‌های زیادی به دلیل عدم قدرت باروری و یا به علت نازایی همسرانشان، همواره از نداشتن فرزند رنج می‌بردند، امروزه بسیاری از زوج‌های جوان به علل، مختلف توانایی باروری و صاحب فرزند شدن را ندارند و از این رهگذر با نارسایی‌های عاطفی و اجتماعی جانکاهی مواجه‌اند، که گاهی سبب فروپاشی خانواده‌ها می‌شود، حتی با گرفتن فرزند دیگران (تبنی یا پسر خوانده) این عطش درونی خود را کاهش می‌دهند. طبیعی است که خانواده‌ها خسته، ملول و دلتنگ خنده و گریه‌ی کودک و دل‌بند، از هر گونه راهکار برای رهایی از این تنگ‌ها و مضیقه‌ی عاطفی و روانی استفاده می‌نمایند، به ویژه اگر با تعالیم دینی و ضوابط حقوقی تأیید شده باشد، چه بهتر می‌شود. امروزه پزشکی مدرن مسئله ناباروری را از طریق روش جدید تلقیح مصنوعی حل نموده است، هرگاه زوجین مشکل داشته باشند که از طریق درمان‌های دیگر علاج پیدا نکنند، پزشکی مدرن از طریق تزریق نطفه مرد به رحم زن و یا ترکیب نطفه مرد و زن در خارج رحم و پس انتقال آن به رحم زن، زمینه‌ی تولید نسل را مساعد می‌سازد، طفلی که از طریق این فرایند به دنیا می‌آید، کودک ناشی از تلقیح مصنوعی گفته می‌شود. این فن‌آوری با وجود این‌که از سالیان مدیدی در اکثر کشورهای غیر اسلامی مورد استفاده قرار می‌گرفت، در این اواخر در کشورهای اسلامی فرزند آوری از طریق تلقیح مصنوعی مشکل برخی از زوج‌های نابارور را برطرف نموده است، اما به لحاظ اخلاقی، فقهی و حقوقی موجب بروز پرسش‌ها و بعضاً مشکلات و پیچیدگی‌های فقهی در حوزه‌های حقوق مالی ارث، نفقه و حقوق غیر مالی، نسب و حضانت و همچنین رابطه فرزند با والدین را

در برخی موارد به چالش مواجه ساخته است، پرسشی اساسی که در این زمینه مطرح می‌شود این است که «حقوق کودک ناشی از تلقیح مصنوعی از دیدگاه فقهای مذاهب پنجگانه چگونه است؟» این مسئله در علوم مختلف از جمله پزشکی، جامعه‌شناسی، حقوق و فقه اسلامی مطرح است، ولی در این پژوهش از منظر فقهای مذاهب خمس با رویکرد مسائل مستحدثه، باروش کتابخانه‌ای، توصیفی-تحلیلی و انتقادی مورد بررسی و ارزیابی قرار می‌گیرد.

۱-۱-۲. سؤال های تحقیق

۱- سؤال اصلی: حقوق کودک ناشی از تلقیح مصنوعی از دیدگاه مذاهب خمس چیست؟

۲. سؤال های فرعی تحقیق:

پرسش های فرعی این پژوهش قرار زیر اند:

۱- ماهیت و انواع تلقیح مصنوعی چیست؟

۲- از دیدگاه طرفداران و منکران مذاهب فقهی، احکام کودک ناشی از تلقیح مصنوعی چه

مبانی دارد؟

۳- از دیدگاه مذاهب فقهی احکام مالی کودک ناشی از تلقیح کدام است؟

۴- احکام غیر مالی کودک ناشی از روش تلقیح مصنوعی از دیدگاه مذاهب فقهی چیست؟

۵- مذاهب فقهی در مورد جواز یا عدم جواز و احکام مالی و غیر مالی کودک ناشی از تلقیح

مصنوعی چه اشتراکات و افتراقاتی دارد؟

۱-۱-۳. فرضیه های تحقیق

۱- فرضیه اصلی: به نظر می‌رسد که از نظر فقه مذاهب خمس برای کودک آزمایشگاهی

احکام خاص مرتب می‌شود.

۲- فرضیه‌های فرعی پژوهش:

۱. به نظر می‌رسد قرار دادن نطفه مرد در رحم زن، بدون این‌که رابطه جنسیت بر قرار شده

باشد، اسپرم مرد به وسیلهی آلات خاص در رحم زن جای داده شود و از اثر این تعامل جنین

رشد نماید، باروری مصنوعی خوانده می‌شود. تلقیح مصنوعی اقسامی دارد؛ اول این‌که در آن نطفه

زوج بر زوجه قانونی و مشروع تلقیح می‌شود. دوم این‌که زوج عمیق یا اسپرمش ضعیف است و در آن اسپرم مرد بیگانه به زن اجنبی تزریق می‌گردد. سوم این‌که تخمک زن بیگانه به رحم زوجه منتقل شود. چهارم این‌که به زوجه زیگوت (تخمک لقاح یافته) اهداء شود. پنجم جنین به زوجین اهداء شود. ششم این‌که زن نمی‌تواند باردار شود، در این صورت رحم زن اجنبی را اجاره کند تا اسپرم و نطفه زوج را در آن قرار دهد. از منظر فقهاء در مورد جواز و عدم جواز این اقسام، اختلاف وجود دارد.

۲. منکران تلقیح مصنوعی باور دارند که با توجه بر این‌که شریعت اسلامی برای باردار شدن تنها روش طبیعی (مقاربت دو جنس) را معرفی نموده است، بر اساس مبنای تقدم اصل مفسد بر مصالح در علم اصول فقه، روش‌های جدید باروری مشروعیت ندارد. اما طرفداران تلقیح مصنوعی بر این باورند که تلقیح مصنوعی برای درمان ناباروری با تمسک به ادله‌ای چون اباحت، اصل حلیت و حاجت و ضرورت مشروع می‌باشد.

۳. کودک ناشی از روش مشروع تلقیح مصنوعی دارای حقوق مالی متفاوتی است که مذاهب فقهی آن را بیان کرده‌اند از جمله نفقه، ارث و ...

۴. فقهاء برای کودک ناشی از روش مشروع تلقیح مصنوعی حقوق غیر مالی معتقد هستند از جمله: نسب، حضانت و ...

۵. مذاهب فقهی که تلقیح مصنوعی را قبول دارند، برای کودک ناشی از تلقیح مصنوعی احکام متفاوتی بیان کرده‌اند. در برخی موارد با هم اتفاق دارند، از جمله نفقه و در برخی موارد با هم اختلاف نظر دارند از جمله ثابت شدن ارث و نسب و غیره.

۱-۱-۴. روش تحقیق

در این پژوهش تلاش می‌شود که با روش تحلیلی - تطبیقی و توصیفی به داده‌ها مراجعه شود. در نخست به داده‌ها به صورت توصیفی پرداخته می‌شود و سپس مورد نقد و بررسی و تحلیل و در نهایت مورد مقایسه و تطبیق قرار می‌گیرند.

۱-۱-۵. قلمرو تحقیق

این تحقیق از لحاظ قلمرو موضوعی در حیطه‌ی فقه به نگارش در آمده و از لحاظ قلمرو مکانی و زمانی محدود به زمان و مکان نیست.

۱-۱-۶. اهمیت و ضرورت تحقیق

از آنجائی که بحث تلقیح مصنوعی یکی از مباحث فقهی و حقوقی محسوب می‌شود، لازم است که در این مورد تحقیق و کنکاش صورت بگیرد، از همین جهت در این پژوهش تحت عنوان ضرورت کاربردی و علمی به آن پرداخته شده است.

۱-۱-۶-۱. ضرورت علمی

بررسی این موضوعات جدید با رویکرد مقارن خلائهای فقهی که در این زمینه وجود دارد، آن را جبران می‌کند و این پژوهش به صفت یک منبع جامع و مانع که بتواند زوایای مبهم و تاریک موضوع را روشن نموده و برای جامعه علمی در دانشگاه‌ها، دادگاه‌ها و وکیلان مدافع مورد استفاده قرار بگیرد.

۱-۱-۶-۲. ضرورت کاربردی

این موضوع نیازمند تأملی جدید فقهی و حقوقی و تحقیقی گسترده می‌باشد؛ زیرا زوج‌های نابارور که سال‌ها در حسرت داشتن فرزند کانون زندگی‌شان به سردی گرائیده است، بیشترین استقبال را می‌کنند و همچنین در مؤسسات آموزشی و پژوهشی قابل استفاده خواهد بود.

۱-۱-۷. پیشینه‌ی تحقیق

بحث کودک ناشی از تلقیح مصنوعی در کشورهای اسلامی عمر درازی ندارد، از همین جهت در حوزه‌ی احکام کودک ناشی از تلقیح مصنوعی از دیدگاه مذاهب اسلامی کتاب‌ها و برخی مقالات را فقہیان و حقوق‌دانان نوشته شده است، دارای کاستی و نقص است. اکثر کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها و مقالات به گونه کلی نوشته است و عمیق وارد موضوعات نشده است و یا این‌که برخی آن‌ها یک قسمت این عنوان را تحقیق نموده است و برخی‌ها با آنکه تحت عنوان حقوق کودک ناشی از روش تلقیح مصنوعی نوشته‌اند، ولی به صورت تطبیقی نوشته نشده است. بنابر این، تحقیق از لحاظ عنوان و ساختار جدید است.

۸-۱-۱. اهداف تحقیق

بدون تردید هر پژوهشی دارای اهدافی می‌باشد که پژوهنده را وادار به انجام آن نموده است. این پژوهش دارای هدف کلی و جزئی می‌باشد.

۱-۸-۱-۱. هدف کلی

تبیین و تحلیل حقوق کودک ناشی از روش‌های جدید باروری از منظر فقهای مذاهب خمس است.

۲-۸-۱-۱. اهداف جزئی

- ۱- تبیین و تحلیل گونه‌های مختلف روش‌های تلقیح مصنوعی.
- ۲- بررسی منسجم نظریات فقهای اسلامی به ویژه فقهای معاصر جهت پاسخگویی به مسئله تلقیح مصنوعی.
- ۳- تبیین و تحلیل آثار دیدگاه‌های فقهای اسلامی و در فرجام ارائه پیشنهادات جهت اصلاح کاستی‌های موجود در نظام فقهی.

۹-۱-۱. روش جمع‌آوری تحقیق

روش گردآوری این پژوهش کتابخانه‌ای-اسنادی است.

۱۰-۱-۱. جنبه نوآوری تحقیق

تا آن‌جا که جستجو شده است، تا کنون با این عنوان مقاله، کتاب، رساله، مصاحبه و پژوهش‌های به شکل تطبیقی صورت نگرفته است، بنابراین، این پژوهش هم به لحاظ نام و عنوان و هم به لحاظ ساختار و سازماندهی و هم به خاطر محتوا در کل و خصوصاً از جهت مقایسه‌ای جدید است و طبعاً نتایج آن نوآورانه خواهد بود.

۱۱-۱-۱. سازمان دهی تحقیق

این تحقیق با توجه به ساختار آن در پنج فصل تدوین یافته که در فصل اول آن ماهیت و انواع تلقیح مصنوعی بحث شده است و در فصل دوم مبانی طرفداران و مخالفین تلقیح مصنوعی و یا کودک ناشی از روش تلقیح مصنوعی بحث شده است و در فصل سوم حقوق مالی کودک ناشی از تلقیح مصنوعی بیان شده است و در فصل چهارم حقوق غیر مالی کودک ناشی از روش